

MINUUTTIBAARI JA MUITA VÄLÄHDYKSIÄ

Minuuttibaari ja muita välähdyksiä

Minuuttibaari ja muuta välähdyksiä

Erkki Böös

Johanna Förster

Sanna Hirvonen

Katri Leikas

Tuitu Mikkonen

Leena Partanen

Emma Puikkonen

Kirsi Rajapuro

Alpo Tiilikka

© 2023

Erkki Böös

Johanna Förster

Sanna Hirvonen

Katri Leikas

Tuitu Mikkonen

Leena Partanen

Emma Puikkonen

Kirsi Rajapuro

Alpo Tiilikka

Kansi: Mirkka Hietanen

Taitto: Alpo Tiilikka

Kustantaja:

BoD – Books on Demand, Helsinki, Suomi

Valmistaja:

BoD – Books on Demand, Norderstedt, Saksa

ISBN: 978-952-31-8376-6

Sisällys

Pääkaupunkiretki	7
<i>Kirsi Rajapuro</i>	
Aina junalla	15
<i>Johanna Förster</i>	
Sanansaattaja	33
<i>Katri Leikas</i>	
Poika	53
<i>Leena Partanen</i>	
Miellyttävä mies	75
<i>Sanna Hirvonen</i>	
Steissi	89
<i>Tuitu Mikkonen</i>	
Vetoketju	109
<i>Leena Partanen</i>	
Mä niin halusin sitä	125
<i>Kirsi Rajapuro</i>	
Se niin halusi mua	133
<i>Kirsi Rajapuro</i>	
Hatkat I	145
<i>Erkki Böö</i>	
Hatkat II	169
<i>Erkki Böö</i>	
Meistä on moneksi	179
<i>Alpo Tiilikka</i>	
Dirkku	199
<i>Johanna Förster</i>	
Menneisyys on tulevaisuudessa	209
<i>Alpo Tiilikka</i>	
Jälkisanat	229
<i>Emma Puikkonen</i>	
Me kirjoitimme tämän	235

Pääkaupunkiretki

Kirsi Rajapuro

Helsingin asema oli erilainen. Se oli valtava, sinne saattoi hukkoa. Harmaita laitureita oli monta, asema kohosi ympärillä. Ketään ei tuntenut, kukaan ei tervehtinyt, kaikilla oli kamala kiire. Paitsi hamppareilla ja kerjäläisillä, Päivi ajatteli. He kiertelivät asemalla, kuuluivat eri maailmaan: toikkaroivat ja kiroilivat.

— Ruokotonta kielenkäyttöä, kertakaikkiaan, isä puhisi ja kiskoi Päiviä kädestä. — Mennääs nyt, hän komensi Tuulaa ja Annea, jotka olivat jääneet tuijottamaan kainalosauvoillaan horjuvaa yksijalkaista miestä.

Äiti sanoi aina, että aseman läpi piti kävellä mahdollisimman nopeasti, ei katsoa ketään, äkkiä ulos ovista. Laukkua piti erityisesti pitää silmällä, koska Helsinki oli täynnä varkaita. Toisin kuin Hämeen-

linna, jossa isä kuitenkin olisi juossut varkaat kiinni. Isä oli aseman Teräsmies, vaikka oli vain töissä siellä.

Junat olivat Päiville ”meidän junia”, koska isä oli rautatieläinen. Muitten kuin rautatieläisten lasten oli käytettävä siltaa ja kierrettävä jyrkkiä puurappusia alas lehmuskujalle, mutta he saivat ylittää radan sillan alta, kun oikaistiin asemalle Hämeenlinnassa. Heitä oli nimittäin opastettu, miten tarkasti piti katsoa vasemmalle ja oikealle, ennen kuin ylitti tervalle haisevat ratapölkkyt ja kiiltelevät raiteet.

Juna oli iso ja pelottava, rappuset korkeat ja kapeat. Isän piti nostaa Päivi ylös. Usein isä jäi juttelemaan asemamiesten kanssa ja hyppäsi kyytiin vasta junan liikkeessa, kun Päivi jo väänsi itkua. Junan vesat haisivat, ja pytyn reiästä vilahtelivat ratapölkkyt. Äiti sanoi aina ”älkää koskeko mihinkään”, ja kädet piti kuitenkin jotenkin pestä. Kivointa oli käydä juomassa vettä eteisessä pullosta, joka oli ketjulla kiinni seinässä. Isä kävi hakemassa sitä jo puolessa välin matkaa, sillä häneen iski joka kerta päänsärky, eikä Hota-pulveria saanut alas ilman vettä.

Päivi jännitti aina sitä kun konnari tuli. Ei se mikään konna ollut, mutta isällä ei koskaan ollut lippua, kun rautatieläiset saivat matkustaa ilmaiseksi. Päivi pelkäsi joka kerran, että konnari ei uskoisikaan,

vaikka isä näytti kyllä korttiaan, jos ei ollut tuttu mies.

Korkeasaaren matkalla äiti ei ollut mukana, ja se oli Päivistä erikoista. Ikkunoista kurkoteltiin ensin tuttuja maisemia: sukulaisten taimitarha radan varrella, vanhat talot, Turenki, Leppäkoski, Ryttylä, sitten Riihimäki. Sen jälkeen ei enää tiennytäkään, missä oltiin. Vasta Helsinki näytti tutulta: Linnanmäen huvilaitteet, ratikat ylös alas mäkiä kolistellen, vanhat puuhuvilat kiikkerinä ja juuri putoamaisillaan korkealta kallion päältä, merenlahden veneet, lopulta se iso puisto kun oltiin jo perillä.

Kun oli laskeuduttu junan portaat alas Helsingin asemalla, Päivi unohtui laiturille katsomaan pulua, joka käveli oudosti hyppien. Päivi kyykki laiturilla, ja kun hän nousi kertoakseen isälle, että pululla oli vain yksi jalka, hän näki ainoastaan vieraita selkiä ja jalkoja, takkeja ja kasseja. Junien kuulutukset kaikuivat ja äkillinen kesäsade ripotteli huntuvaista vettä, vaikka taivas oli hetki sitten ollut sininen. Viereisen laiturin veturi päästi vihellyksen, joka tuntui menevän pään läpi. Kurkkuun tuli kuristava tunne, ja Päivi siristi silmiään, jotta näkisi isän vaalean kesäpaidan ja harmaat teryleenihousut. Siskotkin olivat hävinneet kuin tuhka tuuleen.

— Mikäs likan on, kysyi vanha ukko römisevällä äänellä, narulla solmitun pahvilaatikon päällä istuen.

Päivi pinkaisi juoksuun ja mutkitteli väentungoksessa, kunnes törmäsi Tuulaan, joka juoksi yhtä kovaa häntä kohti. Sisko torui ja kiskoi häntä kädestä, ja kohta näkyi isäkin, kiukunryppy kulmakarvojen välissä jo valmiiksi.

— Ei saa jäädä tuolla tavalla jälkeen, isä komensi ja piti Päiviä kädestä niin kovaa että sattui.

Päivi ei kertonut pulusta mitään.

Sekin oli kummallista, että isää ei kukaan tuntenut Helsingin asemalla. Hän saattoi tervehtiä tumman-sinisissä virkapuvuissa kulkevia koppelakkisia rautatieläisiä, mutta eivät he häntä näyttäneet tunnistavan puolihihaisessa kesäpaidassa, lippis päässä. Ilman sitä merkkiä, jossa pyörällä oli siivet. Se oli outoa. Ikään kuin isä olisi muuttunut pienemmäksi matkan aikana. Päivi oli luullut, että kaikki rautatieläiset tunsivat toisensa koko maailmassa.

Asemahallissa lehahteli ihania tuoksuja. Oli nakki-kioski, ravintola, kukkakauppa ja lehtikauppa, jossa selvästi oli karkkia. Isä ei koskaan ostanut sieltä mitään, vaikka junassa oli syöty vain voileipäkeksit ja oli hirveä nälkä. Asemahallin katto oli niin korkealla, että Päivi oli kaatua, kun yritti katsoa niin ylös.

— Oles nyt hengessä mukana, isä ärähti, ja Päivin piti mennä puolijuoksua pysyäkseen vauhdissa.

Ehkä isälläkin oli nälkä, tai ainakin hänellä oli se päänsärky, joka tuli aina pääkaupunkiretkellä.

Sitten mentiin kauppaan. Isä osti mustan hapanlimpun, sulatejuustoa, metvurstia ja appelsiinimehua. Käveltiin pitkä matka Korkeasaaren lauttalaiturille, ja tälläkin kertaa myöhästytettiin lautasta, koska isä osasi vain junien aikataulut ulkoa.

Parasta, ihan parasta eläinten jälkeen oli Päivistä se hetki, kun isä löysi saarelta jonkun hyvän kallion, jolta näki merelle.

— Ihminen ei ole koskaan pulassa, kun sillä on puukko, isä sanoi tyytyväisenä.

Hän veisti puukolla isot mehevät viipaleet limpusta ja levitti samalla terällä paksult sulatejuustoa. Kukin sai mätkäistä vielä metvurstia voileivän päälle. Metvurstisiivujen rasva alkoi heti hikoilla avonaisessa paperipaketissa, kun aurinko oikein porotti. Tuntui hyvältä ja erikoiselta syödä näin, ilman lautasia ja laseja, kuin kulkurit, kalliolla istuen. Kirpeänmakuisella appelsiinimehulla huuhdottiin voileivät alas, suoraan tetrasta. Sellaisia turhuuksia ei yleensä ostettu kaupasta, kun piha oli täynnä marjoja, joista tehtiin omat hyvät mehut. Mutta Helsingissä sai juoda appelsiinimehua.

Paluumatkalla asema ei Päiviä enää pelottanut. Oli oikeastaan jo tottunut ihmispaljouteen ja siihen, ettei tarvinnut edes katsoa ketään, kun kaikki olivat kuitenkin ihan vieraita. Isä luki aikataulut varmuuden vuoksi rintataskun muistiosta ja mumisi peekaksykkönen, peeneljäkolmonen.

Päiviä väsytti ja jalkoja särki, mutta sitten hän näki sen yksijalkaisen pulun taas, ja Tuula ja Annekin nauroivat. Se ei tarvinnut kainalosauvoja, toisin kuin se mies, jonka housunlahje oli hakaneulalla taitettu ylös, ja joka tuli pyytämään isältä markkaa ja örisi jotain Syväristä. Päivi ilahtui, kun ajatteli, että isä oli ollut samassa paikassa sodassa. Mutta isä ei jutellut miehen kanssa, kuunteli vain vähän aikaa ja antoi sitten markan lompakostaan. Kiukunryppy hänen otsallaan syveni taas uhkaavasti, ja hän katseli jonnekin kauas, mutta onneksi naisääni alkoi kuuluttaa pohjoiseen menevästä junasta.

Kotimatkalla he kaikki nukahtivat, Päivi isän sylissä, vaikka oli jo iso tyttö. Isä tuoksui kesäpaidalta ja hieltä ja isältä, ehkä vähän metvurstiltakin. Isä sanoi, että kiva reissu, paljon kerrottavaa äidillekin. Isä oli saanut leijonan karjumaan ja riikinkukko oli nokkaisuut Tuulaa.

Hämeenlinnassa jalat tuskin kantoivat kiskojen yli. Sillan alta, koksivaraston ohi, tuttua oikopolkua

pitkin kotiin. Päivi jäi koko ajan jälkeen ja tuhersti itkua. Isä nosti Päivin reppuselkään.

Kesäilta oli vielä vaalea. Pajulintu lauloi lepikossa, juuri ennen kuin käännettiin hiekkaiselle kotitielle.

Helsinki jäi kovin kauas.

Aina junalla

Johanna Förster

Viima nuoli takinhihojen ja hansikkaiden välisestä raosta paljasta ihoa, ja Tuire kiskoi hanskoja tiukemmin käteen. Ennen junan lähtöä piti ehtiä tunnelin ruokakauppaan. Aina oli kiire, aseman kautta kotiin, aseman kautta töihin. Ja taas aseman kautta kotiin. Hän pisti juoksuksi, askelet kopisivat napakasti katu-kiveykseen. Uudet talvisaappaat. Maksoivat liikaa, mutta vanhoista oli pohja niin liiskana, että suutari kieltäytyi korjaamasta.

Asema-aukiolla tuuli sieppasi kutsun saapua Jeesuksen luo ja kuljetti sen taivaalle. Tuskin sitä siellä kukaan kuuntelee, Tuire ajatteli. Sananjulistajan tukka liehui ja hänen kesätaivaansiniset tuulihousunsa lepativat. Hän tuijotti Tuirea tiiviisti, vaikka hänen sanansa purjehtivatkin eri suuntaan. Tuire katsoi tiu-

kasti ohi. Hän oli matkalla aivan toisaalle. M-junaan, joka vei kotiin. Samun luo.

Kaupasta piti ostaa pakasteseitä. Tuire teki kauppalistaa mielessään. Äidiltä tullut perunasäkki täytti puolet kylmäkellarista. Tänään oli kalakeittopäivä, torstai hernekeittopäivä, perjantai siskonmakkarakeittopäivä. Melkein joka päivä oli keittopäivä, mutta lauantaina he söisivät spagettia ja jauhelihakastiketta. Samu rakasti spagettia.

Samu oli kysynyt edellisenä iltana: ”Äiti, uskotko sä Jumalaan?”

Tuire oli vastannut rehellisesti, että ei uskonut. Hän oli nähnyt, miten hiljainen epävarmuus nousi Samun silmiin. Hän ei tullut kysyneeksi, uskoiko lapsi. Mitä se mietti, miksi se kysyi? Särkikö hän jotain, aivan vahingossa? Toivoiko Samu, että olisi joku muukin kuin äiti, joka auttaa. Oliko sillä jotain huolia, joista se ei kertonut?

Tuire ei uskonut valheelliseen lohdutteluun, toiveajatteluun. Itse oli maailmassa selvittävä. Olivat he ennenkin pärjänneet. Pärjäisivät huomennakin, oli pakko. Mutta ehkä Samu oli vielä liian pieni ymmärtääkseen sen. Se oli perhoslapsi, liian herkkä.

Pääsisäänkäynnin kaari, kellotorni ja lyhtyjä kannattelevat kivimiehet. Pulut, katusoittajat ja uskonlähettiläät. Eliel Saarisen suunnittelema Helsingin uusi rautatieasema vihittiin käyttöön itsenäisyyden alkutaipaleella vuonna 1919. Vuosien varrella asemalta on lähtenyt matkaan niin evakkoja kuin presidenttejäkin, ja paikasta yksityiskohtineen on tullut matkaan ja Helsinkiin liittyvä symboli.

Minuuttibaari ja muita välähdyksiä on kahdeksan kirjoittajan novellikokoelma, jonka tarinat sijoittuvat Helsingin rautatieasemalle ja sen ympäristöön. Teksteissä kohdataan niitä, jotka kulkevat aseman halki matkallaan maalle, radanvarren lähiöihin tai kaupungin sokkeloihin, sekä niitä, jotka pysyvät paikoillaan, kuuluvat asemalle.

Missä aseman lähellä voi nukkua? Mitä verhon takana valokuvauskopissa tapahtui? Saako radan varressa suudella rauhassa? Ja ennen kaikkea: miksi aika vaikuttaa aseman tuntumassa reistailevan?

ERKKI BÖÖS, JOHANNA FÖRSTER, SANNA HIRVONEN,
KATRI LEIKAS, TUITU MIKKONEN, LEENA PARTANEN,
KIRSI RAJAPURO, ALPO TIILIKKA

JÄLKISANAT EMMA PUIKKONEN

9 789523 183766

ISBN:
978-952-318-376-6
KANSI:
MIRKKA HIETANEN